

Bölüm 7

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU'NUN ETKİLİLİĞİ ÜZERİNE

Ferhat USLU¹

GİRİŞ

Ülkemizdeki Kamu Denetçiliği Kurumu'na kaynaklık eden “ombudsman kavramı” idarenin eylem ve/veya işlemlerine yönelik halkın yakınmalarını kabul eden ve konuyla ilgili araştırmaları yaparak bir sonuca bağlayan kişi veya kurum olarak tanımlanmaktadır (Özer, 2015: 30). Uluslararası Barolar Birliği (The International Bar Association-IBA) ombudsmanı, “Anayasal dayanağı olan ve yasa- ma organı tarafından oluşturulan, başında yasama organına karşı hem sorumlu hem de bağımsız olan yüksek dereceli bir bürokratin bulunduğu, devletin kurum veya çalışanları tarafından haksızlığa uğramış olan vatandaşların, şikayet etmesi üzerine ya da re’sen bir şekilde harekete geçerek şikayet konusu durum hakkında araştırma yapabilme, duruma ilişkin gerekli düzeltme önerisinde bulunabilme ve rapor yayınlayabilme yetkilerine sahip olan bir kurum” olarak tanımlamaktadır (Babüroğlu ve Hatipoğlu, 1997: 15).

“Ombudsman”ın dil bilim bakımından İsveççe “ombuds (aracı)” ve “man (kişi)” kelimelerinin birleşiminden oluştuğu kabul edilmektedir (Şahin, 2015: 18). Diğer taraftan konuyla ilgili çeşitli akademik tartışmalar olmakla birlikte kurum ilk kez 1713 yılında İsveç’te ortaya çıktığı ve 1809 yılında da yine İsveç’te anayasal bir kurum olarak kabul edildiği değerlendirilmektedir (Temizkan, 2008: 55).

Kamu Denetçiliği Kurumu ya da Ombudsmanlık hukukumuzda 7 Mayıs 2010 tarih ve 5982 sayılı Kanun’la yapılan Anayasa değişikliğiyle girmiştir.

5982 sayılı Kanun md. 8 md ile değişik Anayasa md. 74’te herkesin kamu denetçisine başvurma hakkı olduğu belirtilmiş ve kurumun TBMM’ye bağlı olarak faaliyetlerini yerine getireceği düzenlenmiştir. İdarenin işleyişiyle ilgili başvurular değerlendirilerek tavsiye kararları vermekle görevli olan Kamu Denetçisi TBMM tarafından seçileceğinin düzenlendiği md. 74’te ayrıca kurumla ilgili bütün diğer konuların kanunla düzenleneceği de vurgulanmıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Anayasa Hukuku Anabilim Dalı, anayasa.hukuku@hotmail.com.

KAYNAKLAR

1. Babüroğlu O. & Hatipoğlu N., (1997). *Ombudsman (Kamu Hakemi) Kurumu İncelemesi: Devlette Bir Toplam Kalite Mekanizması Örneği*, Yayı No: TÜSIAD- T/97 – 206.
2. Gregory, R. & Giddings P. (2000). “The Ombudsman Institution: Growth and Development”, Edt. Roy Gregory- Philip Giddings, *Righting Wrongs: The Ombudsman in Six Continents*, Netherlands (Amsterdam), IIAS, (1-18).
3. Kamu Denetçiliği Kurumu, (2013). *Gezi Parkı Protestoları Tavsiye Kararı*, 20.01.2020 tarihinde <https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/2013-90.pdf>, adresinden ulaşılmıştır.
4. Kamu Denetçiliği Kurumu, (2014). *Cami Minaresinde Bulunan Baz İstasyonunun Kaldırılması Talebiyle İlgili Tavsiye Kararı*, 19.01.2020 tarihinde https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/pdf/karar/tavsiye_karari_22364.pdf, adresinden ulaşılmıştır.
5. Kamu Denetçiliği Kurumu, (2015). *Bağ-Kur Basamak İntibakının Eksik Yapılarak Emekli Edilmesi İddiasıyla İlgili Karar*, 18.01.2020 tarihinde <https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/pdf/2015-3131Ba%C3%84%C5%B8kur%20Karar%C3%84%C2%B1.pdf>, adresinden ulaşılmıştır.
6. Kamu Denetçiliği Kurumu, (2016). *İşyerinde Psikolojik Bezdirme Yapıldığı Hakkında Karar*, 15.01.2020 tarihinde <https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/%C3%84%C2%B0%-C3%85%C5%B8yerinde%20Psikolojik%20Bezdirme%20Yap%C3%84%C2%B1ld%C3%84%-C2%B1%C3%84%C5%B8%C3%84%C2%B1%20Hakk%C3%84%C2%B1nda.pdf>, adresinden ulaşılmıştır.
7. Kamu Denetçiliği Kurumu, (2017). *Çocuk Tesliminde Hak İhlallerinin Önlenmesi Hakkında Tavsiye Kararı*, 10.01.2020 tarihinde <https://www.ombudsman.gov.tr/wp-content/uploads/2017/04/2017-1293-%C3%87ocuk-Tesliminde-Hak-%C4%B0hlallerinin-%C3%96nlenmesi.pdf>, adresinden ulaşılmıştır.
8. Kamu Denetçiliği Kurumu, (2019). *2019 Yıllık Raporu*, 26.01.2020 tarihinde https://www.ombudsman.gov.tr/kdk-pdf/2019_yili_yil_lık_rapor/2019_yili_yillik_rapor.pdf adresinden ulaşılmıştır.
9. Kılıç, E. (2012). *Kamu Denetçiliği Kurumu*, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
10. Kirchner, C. (1997). *Competence Catalogues and the Principle of Subsidiarity in a European Constitution*, *Constitutional Political Economy*, C.8, S.1, March.
11. Malik, M. S. (2007). *A Comprehensive Analysis of The Law of The Ombudsman*, The United State of America: Aberdeen University Press.
12. Özer, M. A. (2015), “Türkiye’de Kamu Yönetiminin Denetiminde Yeni Arayışlar: Kamu Denetçiliği Kurumu Örneği”, *Sayıştay Dergisi*, S.98, s.19-40.
13. Picki, V. J., (1997). *Ombudsman Sistemlerinin İslâmi Temelleri*, Çev: Taykan Ataman, Yeni Türkiye, Sayı: 14.
14. Şahin, M. S., (2015). *Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık) ve Uygulama Örnekleri*, Astana Yayınları, Ankara.
15. Temizkan K., (2008). “Ombudsmanlık Kurumu ve Günümüzde Türkiye’de Uygulanabilirliği”, Mersin üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin.
16. Tortop, N. (1998). “*Ombudsman Sistemi ve Çeşitli Ülkelerde Uygulanması*”, *Amme İdaresi Dergisi*, 31(1), s.3-11.
17. Tural, E., (2014). *Dünyada ve Türkiye’de Ombudsmanlık*, Ankara: Adalet Yayınları, ss.128-130.